

ЈЗУ Институт за јавно здравје
на Република Македонија

ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

ПРЕВЕНЦИЈА ОД УБОДИ ОД КРЛЕЖИ

Болести кои се пренесуваат со убод од крлеж:

- **ВИРУСНИ:** Конго-кримска хеморагична треска (Crim-Kongo haemorrhagic fever), енцефалитис предизвикан од каснување од крлежи (Tick-borne encephalitis), Западно-европски енцефалитис (West encephalitis), Руски пролетено-летен енцефалитис (Spring-summer encephalitis), Омска хеморагична грозница (Omsk haemorrhagic fever).
- **БАКТЕРИСКИ:** Лајмска треска (Lyme Borreliosis), Рикециози – Марсејска треска (Mediterranean spotted fever) и Повратна треска (Tick-borne relapsing fever), исто како и Туларемиа (Tularemia).

КАКО да се заштитите од убоди од крлежи?

- Избегнувајте колку што е можно престој во региони и на локации каде што е познато дека има крлежи!
- Доколку престојувате во место каде има крлежи, носете облека која нема да остава откриени делови од телото - покријте ги рацете, нозете и другите експонирани делови - врат, глава.
- Краевите на панталоните вовлечете ги во чорапите, блузите/кошулите со долги ракави закопчајте ги до горе!
- Испрскајте ја облеката со спреј на база на синтетски пиретроид – перметрин или употребете купена, специјално третирана со перметрин облека, за да се намали можноста за закачување на крлежите на облеката. Внимавајте да не прскате од спрејот на кожата на откриените делови од телото!
- Дополнителна заштита ќе ви обезбедат

репелентите против крлежи и инсекти кои содржат диетилтолуамид (ДЕЕТ), а кои можат да се нанесуваат на гола кожа. За постигнување на максимален ефект, нанесувајте репелент на секои 1-2 часа, ако престојот во ризични предели е подолготраен (поновите хемиски производи овозможуваат заштита од 8-12 часа). Употребувајте ги според пропишаното упатство, бидејќи при честа и ексцесивна употреба кај деца, иако ретко, можни се несакани ефекти во смисла на сериозни невролошки компликации.

- После можна експозиција на убоди од крлежи, направете детална проверка на своето тело и облека, како и на телото и облеката на вашите децата. Посебно внимание посветете им на влакнестите делови од телото, каде крлежите најчесто се закачуваат, вклучително и главата, вратот и пределот зад ушите, особено кај децата. Крлежите исто често се закачуваат во прегибите на телото (во пазувите, во препоните, под градите кај жените, стомачните прегиби и сл).

КАКО да се извади крлежот од кожата и што потоа?

- Крлежите отстранете ги од кожата колку е можно побрзо!
- За успешно отстранување користете пинцета со која ќе ја опфатите рилката на крлежот што е можно поблиску до кожата. Влечете нежно и упорно право нагоре (види слика десно), без да стискате и да го оштетите интегритетот на крлежот. Ако тоа го правите со прсти, задолжително користете заштита – ракавици или некој друг материјал, а после отстранување на крлежот веднаш измијте ги

рацете со сапун и топла вода или средство за дезинфекција!

- По отстранување на крлежот, дезинфицирајте го местото на убод!
- Доколку сами го отстранувате крлежот и тоа неуспешно го направите - дел од рилката заостанал во кожата, задолжително треба да се јавите на доктор!
- Местото на убодот од крлежот набљудувајте го најмалку еден месец. Појава на црвенило (erythema migrans) е аларм за итно јавување на доктор за понатамошен третман.

Како да се заштитат домашните миленици од крлежи?

- Водете грижа за вашите домашни миленици (кучиња, мачки)!
- Прегледувајте ги животните секој ден и отстранете го секој крлеж кој ќе го пронајдете!
- Употребувајте соодветни ветеринарни хемиски производи (прашок, ампула, импрегнирани појаси и околувратници)!
- Консултирајте ветеринар за потребните информации!!!

Бидете информирани и свесни дека преку убод од крлежи се пренесуваат причинители на заразни заболувања кај животните и човекот!

Едуцирајте се за начините на заштита од убод од крлежи и постапките во таков случај!